S t a n o v i s k o

Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR

k materiálu „Návrh věcného záměru zákona o vysokých školách“

V rámci mezirezortního připomínkového řízení jsme obdrželi výše uvedený návrh a k němu Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR (KZPS ČR) uplatňuje následující zásadní a doporučující připomínky.

Úvodní vyjádření

Vítáme deklarovaný cíl připravovaného zákona ve smyslu zkvalitnění vysokoškolského vzdělávání, posílení strategického řízení, zjednodušení akreditačních postupů, rozvoj akademických kariér a dlouhodobě předvídatelné financování. Zkušenost odborně zaměřené fakulty však ukazuje, že udržitelné řízení univerzity je podmíněno jasnou vazbou pravomocí a odpovědnosti na úrovni jejích součástí. Zákonný rámec má podporovat koordinaci celé instituce a současně chránit akademickou samosprávu a možnost reagovat na specifické potřeby jednotlivých oborů.

V následujících připomínkách proto nerozporujeme samotnou potřebu reformy, ale požadujeme konkrétní zákonné a procesní záruky tam, kde by navrhovaná centralizace rozhodování mohla oslabit odpovědnost fakult za studijní programy, kvalitu vědy, zaměstnance, rozpočet a spolupráci s odbornou praxí.

1. **Zachování zákonného minima samosprávy fakult**

Vazba na věcný záměr: 4.1.1 Organizace veřejné vysoké školy; 4.1.4 Fakulty

Návrh úpravy: Zakotvit v zákoně nepodkročitelný rozsah akademické, personální a ekonomické působnosti fakult, včetně pravidel jejího výkonu. Statut univerzity může toto zákonné minimum rozvíjet, nikoli jednostranně zrušit; změny rozsahu působnosti fakulty musí podléhat projednání s jejími akademickými orgány.

Odůvodnění: Fakulta nese bezprostřední odpovědnost za uskutečňování a kvalitu oborově zaměřených studijních programů, personální zabezpečení, výzkum, spolupráci s praxí a účelné využití prostředků. Efektivní celouniverzitní řízení podporujeme; současně však musí být zachována zásada, že odpovědnosti děkana a fakulty odpovídají reálné rozhodovací pravomoci. U technických oborů vyžadujících specializované laboratoře, terénní výuku a úzké vazby na profesní praxi je stabilita těchto kompetencí zvláště důležitá.

Tato připomínka je **zásadní**.

2. **Zachování rozhodující role fakultní akademické obce při výběru děkana**

Vazba na věcný záměr: 4.1.4 Děkan; 4.1.3 Rektor

Návrh úpravy: Zachovat otevřené a transparentní výběrové řízení, avšak vyžadovat závazné zapojení voleného akademického senátu příslušné fakulty do výběru děkana,

přednostně formou návrhu kandidáta fakultním senátem. Samotné slyšení akademické obce ani právo celouniverzitního senátu vetovat kandidáta tuto garanci nenahrazuje.
Odůvodnění: Děkan odpovídá nejen rektorovi, ale svou prací také za odborný rozvoj fakulty a naplňování závazků vůči studentům, zaměstnancům i partnerům z praxe. Přímá legitimita vycházející z fakultní akademické obce podporuje důvěru, kontinuitu a odpovědnost, aniž by vylučovala transparentní výběr a koordinaci s univerzitní strategií.

Tato připomínka je **zásadní**.

3. Funkční období děkana a zákaz retroaktivního započítávání

Vazba na věcný záměr: 4.1.4 Děkan; 4.1.9 Přechodná ustanovení řízení

Návrh úpravy: Stanovit srozumitelný zákonný rámec délky a opakovatelnosti funkčního období děkana, případně jednoznačná pravidla jejich stanovení vnitřním předpisem. V přechodných ustanoveních výslovně stanovit, že pro případné nové omezení počtu mandátů se funkční období započatá před účinností nové právní úpravy nezapočítávají, nebude-li zachována právní možnost opakované kandidatury podle dosavadní úpravy.
Odůvodnění: Návrh ponechává případnou délku mandátu děkana vnitřním předpisům a výslovně neřeší, jak by se případný nový limit vztahoval k dříve vykonaným obdobím. Požadujeme právní jistotu, předvídatelnost a ochranu legitimního očekávání všech dotčených osob i akademických obcí; jde o systémovou otázku, nikoli o posuzování konkrétního funkcionáře.

Tato připomínka je **zásadní**.

4. Taxativní důvody a přezkoumatelný postup odvolání děkana

Vazba na věcný záměr: 4.1.3 Rektor; 4.1.4 Děkan

Návrh úpravy: Vymezit objektivní důvody a procesní záruky odvolání děkana, včetně písemného odůvodnění, možnosti se vyjádřit a přezkoumatelného postupu. Před odvoláním vyžadovat stanovisko akademického senátu příslušné fakulty. Zajistit rovnováhu mezi odpovědností rektora za celek a právní jistotou vedení fakulty.
Odůvodnění: Věcný záměr staví děkana do postavení vedoucího zaměstnance podřízeného rektorovi. Bez odpovídajících záruk může vzniknout nepoměr mezi odpovědností za víceletou akreditační, vědeckou a rozvojovou agendu a stabilitou mandátu, nutnou k jejímu naplňování.

Tato připomínka je **zásadní**.

5. Stabilita a písemné vymezení delegovaných kompetencí

Vazba na věcný záměr: 4.1.2 Statut veřejné vysoké školy; 4.1.4 Děkan

Návrh úpravy: Základní kompetence děkana upravit zákonem a statutem. Písemné svěření konkrétních pravomocí doplnit zákonnou povinností předchozího projednání jejich zásadní změny či odnětí, věcného odůvodnění a přiměřené účinnosti, aby byly chráněny navazující závazky fakulty.
Odůvodnění: Věcný záměr sice předpokládá písemnou formu delegace, ale neobsahuje dostatečné záruky stability kompetencí. Nečekaná změna může ohrozit zaměstnávání akademických pracovníků, uskutečňování akreditovaných studijních programů, řešení víceletých projektů a hospodaření se svěřenými veřejnými zdroji.

Tato připomínka je **zásadní**.

6. Zachování fakultních akademických senátů a vědeckých rad

Vazba na věcný záměr: 4.1.4 Fakulty; 4.1.5 Další orgány vysoké školy nebo její součásti
Návrh úpravy: Zachovat v zákoně fakultní akademický senát jako povinný volený samosprávný orgán s účinnými rozhodovacími a kontrolními pravomocemi. Současně zachovat zákonné postavení vědeckých rad fakult a vymezit jejich základní odborné kompetence, zejména při rozvoji vědecké a tvůrčí činnosti, odborném posuzování studijních programů, akademických kvalifikací a strategického směřování oborů. Jejich existenci neponechávat výhradně na rozhodnutí univerzity nebo jejích vnitřních předpisech.
Odůvodnění: Předložený návrh již negarantuje vědecké rady fakult v jejich dosavadním zákonném postavení. Vědecké rady představují osvědčený nástroj odborné akademické samosprávy, který umožňuje posuzovat kvalitu vzdělávání, výzkumu a akademických pracovníků přímo s ohledem na jednotlivé vědní disciplíny. U technických a přírodovědných fakult je jejich role zvlášť významná vzhledem k vysoké specializaci oborů a vazbě na průmyslovou praxi. Efektivní celouniverzitní řízení nesmí vést k oslabení odborné autonomie fakulty ani k přerušení kontinuity oborového rozhodování.

Tato připomínka je **zásadní**.

7. Vyvážené složení a odpovědnost univerzitní rady

Vazba na věcný záměr: 4.1.3 Univerzitní rada

Návrh úpravy: Přehodnotit složení univerzitní rady a posílit prokazatelnou účast akademické obce v orgánu, který schvaluje statut, strategii, rozpočet a rozhoduje o součástech univerzity. Upřesnit pravidla nominací, řešení střetu zájmů, transparentnosti rozhodování a projednání zásahů dotýkajících se existence nebo působnosti fakulty s jejími orgány.
Odůvodnění: Podporujeme profesionální a strategické řízení i přínos externích členů. Koncentrace klíčových rozhodovacích pravomocí v univerzitní radě však musí být vyvážena akademickou legitimitou a odpovědností vůči těm, kdo uskutečňují vzdělávací a tvůrčí činnost. Rozhodnutí o fakultě může ovlivnit akreditace, výzkumné infrastruktury i dlouhodobé závazky vůči regionálním partnerům.

Tato připomínka je **zásadní**.

8. Transparentní vnitřní rozdělování prostředků

Vazba na věcný záměr: 4.1.3 Univerzitní rada, Rektor; 4.2 Financování a hospodaření

Návrh úpravy: Podpořit víceleté kontraktové financování veřejných vysokých škol a současně upravit povinnost transparentních, předvídatelných a předem projednaných zásad rozdělování institucionálních prostředků uvnitř univerzity. Zohlednit rozdílnou nákladovost oborů, dlouhodobé závazky, náročnost laboratorní a terénní výuky a účelové určení zdrojů.
Odůvodnění: Víceleté financování může významně zlepšit plánování personálního i odborného rozvoje. Aby se pozitivní účinek projevil také na úrovni fakult, musí být doplněno stabilním vnitřním rozpočtovým rámcem. Fakulta odpovídá za finančně náročnou infrastrukturu, specializovanou výuku, bezpečnost provozů a dlouhodobé projekty se zaměstnavateli a výzkumnými partnery.

Tato připomínka je **zásadní**.

9. Přiměřený přechod na nový systém řízení

Vazba na věcný záměr: 4.1.9 Přechodná ustanovení (fáze implementace npvého systému řízení)

Návrh úpravy: Podrobně upravit přechod kompetencí dosavadních a nových orgánů, dokončení probíhajících akreditačních a personálních procesů, kontinuitu vnitřních předpisů i ochranu stávajících mandátů. Případné prodloužení mandátu až o tři roky podmínit souhlasem dotčené osoby a transparentním odůvodněním; výslovně vyřešit započítávání mandátů pro nový režim.
Odůvodnění: Návrh počítá s vícefázovou implementací a umožňuje univerzitní radě prodloužit některé dosavadní mandáty. V takto dlouhém souběhu režimů je nezbytné zabránit kompetenčním sporům a zpochybňování rozhodnutí o studentech, akreditacích, rozpočtech, projektech a pracovněprávních vztazích.

Tato připomínka je **zásadní**.

10. Akademické kariéry: zachování odborné prestiže a oborových specifik

Vazba na věcný záměr: 4.3 Oblast akademických kariér, zejména 4.3.6 až 4.3.9

Návrh úpravy: Podpořit transparentní a mezinárodně srozumitelný kariérní systém s pravidelným hodnocením, avšak přesně vymezit vztah mezi funkčními místy a zachovanými tituly docent a profesor. Zachovat právní jistotu při dokončení zahájených kvalifikačních řízení, respektovat rozdíly mezi obory a výslovně posoudit přiměřenost automatického skončení pracovního poměru v roce dosažení 70 let.

Odůvodnění: Podporujeme hodnocení vědecké a pedagogické práce, otevřenost výběrových řízení a odborný růst zaměstnanců. Kritéria musejí zohlednit rozdílnou podobu excelence v základním, aplikovaném a smluvním výzkumu a v transferu technologií. V úzce specializovaných technických a přírodovědných oborech může mechanické personální pravidlo ohrozit kontinuitu výuky, vedení doktorandů i akreditační zabezpečení.

Tato připomínka je **zásadní**.

11. Zachování nezávislého systému habilitačních a profesorských řízení

Vazba na věcný záměr: 4.3 Oblast akademických kariér, zejména 4.3.9 Přechodná ustanovení

Návrh úpravy: Přehodnotit záměr postupně ukončit dosavadní habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem a nahradit je výhradně systémem funkčních akademických míst. Zachovat nezávislý, transparentní a meziinstitucionálně srovnatelný mechanismus získávání akademických kvalifikací, který nebude bezprostředně závislý na pracovním zařazení u konkrétní vysoké školy. Případnou modernizaci systému podložit vyhodnocením dopadů na kvalitu a mezinárodní srovnatelnost a stanovit jasná přechodná pravidla.
Odůvodnění: Dosavadní systém představuje dlouhodobě etablovaný způsob odborného posuzování vědecké a pedagogické kvalifikace, jehož výsledky jsou přenositelné mezi institucemi. Navrhované převedení akademického postupu převážně na obsazování funkčních míst může oslabit srovnatelnost kvalifikací, zvýšit závislost akademické kariéry na personální politice jednotlivých škol a narušit kontinuitu profesního rozvoje. V technických a přírodovědných oborech je získání vysoké odborné kvalifikace zpravidla spojeno s dlouhodobým výzkumem, zkušenostmi z praxe a rozvojem vědeckých týmů. Podporujeme modernizaci a transparentní hodnocení akademických kariér, nikoli však oslabení odborné nezávislosti a prestiže akademických kvalifikací.

Tato připomínka je **zásadní**.

12. Akreditace regulovaných povolání a rozvoj regionální výuky

Vazba na věcný záměr: 4.4.2 Akreditace studijních programů

Návrh úpravy: Při zjednodušování akreditací jednoznačně zachovat požadavky na přípravu k regulovaným povoláním, roli příslušných uznávacích orgánů a právní jistotu při uskutečňování jednoho studijního programu na více místech. Vymezit srozumitelná pravidla změn a návaznosti akreditací bez neúčelné administrativní zátěže.
Odůvodnění: Podporujeme přechod k důvěryhodnějšímu a méně administrativně náročnému zajišťování kvality. V profesně orientovaných oblastech však musí být ověřitelná návaznost výsledků učení na odbornou způsobilost. Jasná pravidla rovněž usnadní rozvoj výuky podle regionálních potřeb a spolupráci s profesní praxí.

Tato připomínka je **doporučující**.

Závěrečné stanovisko

Podporujeme modernizaci českého vysokého školství, posílení kvality, účelnější řízení, méně administrativně zatěžující akreditace, transparentní akademické kariéry a víceleté financování. Tyto cíle však musejí být provázeny jasným vymezením pravomocí a odpovědností na úrovni fakult, účinnými zárukami akademické samosprávy, ochranou oborových specifik a předvídatelnými přechodnými pravidly.

Za zvlášť závažné považujeme možné oslabení zákonného postavení fakultních vědeckých rad a nahrazení habilitačních a profesorských řízení výhradně systémem funkčních míst; žádáme proto jejich opětovné posouzení se zřetelem k odborné autonomii fakult a meziinstitucionální srovnatelnosti akademických kvalifikací.

Kontaktní osoby:

Ing. Zbyšek Sochor, Ph.D. e-mail: sochor@zsdnp.cz mob: 724 117 648
Dr. Jan Zikeš e-mail: zikes@kzps.cz mob: 775 15 77 50

V Praze dne 4. listopadu 2026

Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA
p r e z i d e n t